

Şiir gibi sağlık!

Züleyha Abdülbakioğlu

1983 yılında doğdu. İşletme lisans eğitiminin ardından sağlık yönetimi yüksek lisansını tamamladı. Çeşitli özel sağlık kurumlarında yöneticilik yaptı. Sağlık Bakanlığına bağlı Uluslararası Sağlık Hizmetleri Anonim Şirketine (USHAŞ) Tanıtım ve Pazarlama Müdürü olarak çalıştı. Hâlen özel bir sağlık grubunda yöneticilik yapmaktadır.

Kendimi bildim bileli okur, kalem bulduğum yerde yazarım. Bazen bu eylemler, belli bir amaç taşımadığı gibi estetik kaygı da barındırmaz. Zamandan, mekândan, hâletiruhiyeden bağımsız; ana dilde, çeviriyle veyahut anlamsız...

Ne türü önemlidir okuduklarımın ne de yazdıklarım kategorize edilebilir bir sınıfta... Belki Kartal sahilinde çimenlere uzanmışken yüzümü koruyorumdur kitabımla, belki de yolculuğumun saatini bekliyorumdur başkentin gürültülü garında. En sevdiğim romanın ilk cümlesini besmele gibi başlık yapabilirim bir toplantı notuna ya da günlük tutarım iyi gelecekse, telefonumun klasörlerine...

Ama şiir mi? Yok! Değil yazmaya cüret etmek, yazılanı okuyabilmek bile destur işidir bilirim. Kimden diye sormayın, şairi dahi cevap veremez!

Hadi okuması yazması bu denli alengirli, tanımlaması peki? Elbette onu da beceremem! Başka kaç kavram vardır dünya üzerinde, bunca fazla tanımlı olsun da her biri diğerinden azade? Ben bu konuda anca sığınabilirim 1044 yaşındaki ulu "Şeyh el-Reis'e":

"Şiir muhayyel sözdür."
"Şairler söz sultanlarıdır,
Hekimler saltanatlarını vücut üzerinde kurarlar;
Şairlerin dil güzelliği ruha zevk verir,
Hekimlerin özverileri hastaları iyileştirir."

İbn-i Sina (980-1037)

Avrupa'nın Avicenna'sı, 57 yıllık yaşamının daha yarısını bile görmemişken dünyanın en iyi doktoru kabul edilen, tıbbın yapıtaşlarından "El-Kanun fi't Tıp" adlı kitabın ve bilinen 276 yazılı eserin sahibi; felsefe, geometri, kimya, astronomi, fizik, matematik bilimlerinde de çağdaşlarının "Büyük Üstadı"; "Hayatın genişliği, uzunluğundan daha önemlidir." diyebilen, 11. yüzyıldan bugünü görebilen İslam tıp bilgini İbn-i Sina tanımlamışken şiiri, ben ne diyebilirim ki?

Ama diyenlerden ilham alarak, döner "zayıf karnımızdan" işlerim kelimeleleri: sağlığın ve hastalığın şairlere eser olduğu yerden... Tıbbın şiire esaretinden...

İfade sanatlarının en dik başlısı olan şiir, efendilerinin tıp karşısında da asiliğine geniş bir olanak tanımış. Ne kural bilir ne gerçeği tanır ne de sınır sever şairler... Mürekkebinin muhayyilesine gönüllü köle kılmış şair mi dinleyecek bilimi? 18. sonesinde William Shakespeare sevgilinin güzelliğini, yaşlılığa, ölüme meydan okuyarak aktarmış, her güzelin er geç solacağını usulca kabullenip, bir sevdiğini ayrı tutmuş biyolojik gerçeklikten. Öyle emin ki satırlarının gücünden... Uğruna şiir yazılmış sevileni teğet geçecektir ölüm onun nazarında:

"Gölgesindesin diye ecel caka satamaz, sen çağları aşarken bu ölmez satırlarda..."

Arjantinli şair Jorge Luis Borges "85'im-deyim ve ah... Yeniden başlayabilseydim yaşamaya" diye hayıflanırken hekim öğütlerine kafa tutar: "Dondurma yerdim doyasıya ve daha az bezelye." Farkında mısınız der bilmem, yaşam tam olarak böyle bir şey aslında. Kardiyologlar aşkı över, aşığın hormonları hekimlerin yüzünü güldürürken "Bir tek aşk yoktur acıya gark etmesin, bir tek aşk yoktur kalpte açmasın yara." der sürrealist Fransız Louis Aragon. Ama gelin biz bu isyankârlığı anadilimizden irdeleyelim artık. Zira "biz"in ifadesi, sanatların en yücesi. Türkçeye "Mutlu Aşk Yoktur" diye çevrilen Aragon şiirine tek bir satır yeter kendi kültürümüzden:

"Gel gör beni, aşk neyledi..."

Yunus Emre

Cumhuriyet sonrası Türk Edebiyatı'nın önemli isimlerinden Atilla İlhan, lisede bir kız arkadaşına dönemin yasaklı ismi Nazım Hikmet'ten şiir yazdığı için tutuklanmış ve Manisa Akıl Hastalıkları Hastanesi'nde bir süre gözetim altında kaldıktan sonra, cezası yaşının küçüklüğünden dolayı ertelenmiş. Hatta bu "suç" tan ötürü "Türkiye'de okuyamaz!" diye fişlendiği bir dönem geçirmiş.

"Birkaç litre kan, bir hayli kemik, epeyce korku

Kestiremedik ne yaptığımızı kim olduğumuzu" diyesi bundan ötürüdür belki, "Ağır Kan Kaybı" şiirinde...

Yaşamını, fitratı ve dünya görüşünün buyurduğunca sade, halkın içinde, sıradan bir şekilde süren Attila İlhan, yoğun entelektüel birikimine rağmen halkın konuştuğu dili şiirlerine ustaca yansıtılabilen şairlerimizdendir. Onun bu görkemli sıradanlığını 'hastalıklı' satırlarında da rahatlıkla okuyabiliriz. Şair son dönem şiirlerinde biyolojik yaşlanmayla oluşan vücut değişimlerini, yalnızlığı ve ölümü hem fiziksel hem ruhsal gelişmeleriyle kaydeder:

*"Yanlı bir mıknaş fırtınası içindeyim
Şişe yeşili şerare atlamaları
Şurup kırmızısı çakıntılar
Sağım solum her tarafım elektrik
Korkuyorum
Korktuğumun bilincindeyim
Birileri
Şalteri indirdi indirecek
İşim bitik."*

Bir tür nevralsi ve tanatofobi şüphesiyle tanı ve tedaviye odaklanmak mümkün değil mi? Ne yazık ki gerek yok. Şairimizi 2005'te kalp kriziyle kaybettik. Belki bundandır 2002 basımlı son şiir kitabında bolca sağlık terimleri kullanması ve *"Sevmek için geç, ölmek için erken"* çığılığı...

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini yarıda bırakan bir diğer asimiz Bedii Faik, insanın sağlık arzusunu en yalın anlatan isimlerimizden. Hekim olmayabilir ama

hiç hasta da olmamış değil ya!

*"Güzel şey sıhhatli olmak
Fosur fosur cigara içmek
Yorgun geceler geçirip
Sabahleyin diri diri kalkmak
Tükürmek dağa, taşta, denize...
Ama kırmızı değil
Hâsılı kardeşim, sen gibi olmak
Ben gibi değil."*

Şiirlerinde sıklıkla çocukluk temalarını işleyen, yayımlanan ilk şiir kitabının adı *"Bir Çocuk Bahçesinde"* olan edebiyatımızın "çocuklar şairi" Ceyhun Atuf Kansu ise yaşamı boyunca aktif çalışmış idealist bir hekimdi. Evet, tahmin edileceği üzere kendisi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı idi. Şairimizin bir meslektaşı, geçtiğimiz aylarda internette kendisinden şöyle bahsetmiş: *"Kızamık Ağıtı adlı şiirini gözlerimde yaşla okurken, aşı karşıtı çokbilmişlerin de gözüne sokma hissime engel olmadım."*

Ülkemiz için dönüm noktası tarihlerden 1919'da İstanbul'da doğan Kansu, 1,5 yaşında annesini kaybeder. Bu ölüm şairin kaderini başka şehre taşır. Günümüzde adı verilmiş bir caddesi bulunan, babasının izinden giderek Çocuk Psikiyatristi olan kızı Prof. Dr. Bahar Gökler'in de yaşadığı ve Doktor Bey'in henüz 59 yaşında hayata gözlerini yummuş olduğu şehre, Ankara'ya... Hekim olduğunda ise kendi isteğiyle Turhal'a

gider. O dönem hekimliğine daha çok ihtiyacı olan, daha az gelişmiş Tokat'a. Ülkemizde 14 Mart'ın Tıp Bayramı olarak kutlanmasının onur kaynağı Tıbbiyeli meslektaşları gibi, yüreği vatan ve halk sevgisiyle dolu şairimiz için çocuklar bambaşkadır. Dünyanın çiçekleri dediği çocukların desteğe muhtaçlığı, doktor şairimizin korumacı, nahif ruhunun adeta kırmızı çizgisidir. Ulusalcılığıyla birlikte evrenselliği de kendine şiar eden Kansu, din, dil, ırk gözetmeksizin, tüm kültürlerle saygılı, barışçıl bir yaşam sevdalısıdır. Tıpkı hekimlik mesleğinin düsturları gibi...

Anadolu köyünün çetin kışında kızamık salgını ile mücadele ederken 23 kayıp veren Dr. Kansu, bunca çabaya rağmen kurtaramadığı çocuk hastalarının ölümünden öyle sarsılır ki acısını meşhur *"Kızamık Ağıtı"* şiirinde iliklerimize kadar yaşarız. Sadece acısını da değil, dönemin koşullarındaki çaresizliği, devlet yetkililerinden yeterli desteği göremediğinin öfkesini... 2024 yılında başka bir Çocuk Hastalıkları Uzmanının *"Okurken ağladım"* dediği bu şiir, hekim olmasa da aynı hassasiyete sahip yürekler için böylesine çarpıcıdır işte.

*"Habersiz hepsi, kızamıktan ve ölümden,
Kirlili yüzlerinde açan ölümden habersiz,
Ve düşmüş bir gül oluyorlar birden,
Bebekler ölüyor, ölümden habersiz."*

Bundandır uluorta şiir okumaya cesaret edemeyişlerimiz... Bu satırları yazarken bile molaya ihtiyaç duyularımız...

Müsaadelerinizle... Edebiyatımızın toplumcu gerçekçi sağlık şiirleri yerine, artık salgın hastalık tehditlerini başarıyla bertaraf ettiğimiz resmî raporları okuyup; bilimin, tıbbın özverisinin bebek bedenlerini güneş gibi aydınlatan ışığını minnetle anıp biraz ferahlayalım ve kalamız sağlıcakla.

Kaynaklar

Ank, G. (2019). "Attila İlhan'ın Son Dönem Şiirlerinin Söz Varlığı", *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:5, s. 01-22.

Aydemir, M. (2014). "Ceyhun Atuf Kansu'nun Şiir Sanatı ve Şiirinde Çocuk", *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 51, s.211-218, Erzurum.

Çelik, F. (2003). "Çağdaş Türk Tıp Şiirleri Seçki", *Türk Tabipleri Birliği*, Ankara.

Uğurlu, M.C. (1995). "Tıp ve Şiir", *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, Cilt:28, Sayı:329, s.70, Ankara.